

С. В. Тростіна

старший викладач,

Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького

МІЖНАРОДНА ПАТЕНТНА КЛАСИФІКАЦІЯ (МПК) В ПАТЕНТНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ПРАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ

Для того щоб розібратися у величезному масиві патентної документації і полегшити пошук необхідної інформації, на сьогоднішній день необхідно добре знання структури особливостей Міжнародної патентної класифікації (МПК).

Призначення патенту на корисну модель або винахід – заборона на використання технічних рішень, які захищає патент, іншими особами, не отримуючи на це спеціального дозволу (ліцензії) від власника патенту. Щоб уникнути в майбутньому ненавмисного порушення чийх би то не було патентів і відповідних санкцій, проводяться дослідження на патентну чистоту вироблюваних обладнань і продуктів, а також здійснюваних послуг. Метою досліджень на патентну чистоту є виявлення серед масивів патентів максимально близьких і їх аналізування на предмет ідентифікації можливих порушень цього патенту.

При експертизі заявки на видачу патенту для визначення того, чи є заявлене тих рішення патентоспроможним, патентний експерт, або сам автор, проводить пошук патентів, патентних заявок для визначення ступеня новизни і винахідницького рівня (якщо заявка на винахід) щодо заявленого рішення,

Точність, з якою виконуються такі патентні пошуки, характеризується правовими наслідками, а, якщо обсяг продажів товарів або послуг, що надаються досить великий, то помилка може привести до великих фінансових втрат. Кількість же патентів у світі становить десятки мільйонів. Щоб створити коректність патентного пошуку, історично, в кожній з країн, в яких приймалися закони щодо патентного захисту об'єктів, приймалася власна національна класифікація патентів. При цьому на структуру і зміст систем класифікацій впливали особливості національного патентного законодавства.

Створення таких перших патентних класифікацій відноситься до середини XIX ст., коли в результаті активного розвитку науки і техніки з'явилася необхідність в реєстрації об'єктів промислової власності і систематизації наростаючого інформаційного потоку про них. Перші системи патентних класифікацій були опубліковані в США – в 1830 р, у Великобританії – в 1852 р, в Німеччині – в 1877 р, а потім в СРСР застосовувалася німецька Класифікація, з 1970 р. була введена МПК, яку і продовжують використовувати в Україні.

У відомих національних патентних класифікаціях використовуються:

а) предметно-тематичний принцип, при якому об'єкти розподіляються залежно від їх застосування в тій чи іншій історично сформованій галузі знань. Наприклад, машини, обладнання, призначені для застосування тільки в сільському господарстві відносяться до класу «Сільське господарство».

За предметно-тематичним принципом упорядкування понять побудована німецька система класифікації, яка була прийнята в Німеччині в 1906 р. і тривалий час використовувалася в якості основної в ряді європейських країн;

б) функціональний принцип, заснований на тотожності виконуваних функцій.

При використанні цього принципу всі об'єкти розподіляються в залежності від основних виконуваних ними функцій або від виробленого ними ефекту. Так, всі пристосування для подачі води об'єднуються під основним функціональним ознакою – «подача води» – незалежно від галузевого застосування.

Функціональний принцип використовується в американській системі класифікації, яка була опублікована в 1830 році.

У міру глобалізації ринків посилювалися вимоги до ступеня новизни або патентної чистоти об'єктів господарювання.

Щоб виконати пошук, співробітникам патентних служб доводилося відшукувати патентні документи по кожній країні відповідно до національної класифікації винаходів, прийнятої тільки в даній країні. Багато національних класифікаторів мали різні принципи побудови класифікації. Це було дуже

незручно і призводило до систематичних помилок, які мали юридичні та фінансові наслідки.

Щоб вирішити цю проблему, на дипломатичній конференції країн-членів Паризької конвенції з охорони промислової власності в Страсбурзі Європейською Радою і ВОІВ в 1971 р. була підписана Страсбурзька угода про міжнародну патентну класифікацію, яка набрала чинності 7 жовтня 1975 р., та передбачає узагальнену класифікацію на патентні документи. Відповідно до цієї Угоди з 1975 р подальшу розробку МПК веде ВОІВ [1].

Впровадження МПК проходило досить повільно, і довгий час вона використовувалася в якості допоміжної поряд з національними патентними класифікаціями. Але до середини 70-х років практично усі промислово розвинені країни світу перейшли на використання МПК для класифікації патентних документів. Сьогодні МПК є основною класифікаційною системою, тоді як національні системи служать додатковими і застосовуються головним чином при проведенні патентного пошуку на ретропошук.

Автор ставить за мету дослідити вимоги міжнародного та українського патентного законодавства щодо Міжнародної патентної класифікації – МПК та її практичного використання.

Отже, практичне використання патентної документації неможливе без її детальної класифікації. Класифікація винаходів має на меті розподілення описів винаходів, а також інших патентно-інформаційних документів за тематичними рубриками з метою забезпечення орієнтації в патентній документації та знаходження матеріалів, відповідних запитам.

Міжнародна патентна класифікація являє собою єдину ієрархічну систему класифікації патентних документів в міжнародному масштабі, в тому числі патентів на винаходи, корисні моделі, опублікованих патентних заявок, авторських свідоцтв, свідоцтв про корисність, побудованою за принципом від загального до конкретного на базі функціонального та предметно-тематичного розподілу понять, тобто тут був застосований змішаний тип побудови понять.

Основна мета МПК – це прагнення уніфікувати різні застосовувані національні системи класифікації винаходів на базі єдиної класифікації.

Класифікація була розроблена та розвивалась багато років, в основному як інформаційний інструмент на паперовому носіїві. Зміни структури Класифікації та методів її переглядання і застосовування були потрібні для забезпечення її кваліфікованого та ефективного використання в електронному середовищі. З цієї причини країни-члени Союзу МПК у 1999 р. вирішили розпочати реформування. У результаті реформування (до 2005 р.) до МПК були внесені такі основні зміни:

(а) Класифікація була поділена на базовий та поглиблений рівні для того, щоб краще задовольняти потреби різних категорій користувачів;

(b) для базового та поглибленого рівнів було введено різні методи перегляду, а саме: трирічний цикл перегляду – для базового рівня і безперервний – для поглибленого рівня [2].

Міжнародна патентна класифікація ділить всю техніку та галузі життєдіяльності людини на 8 основних розділів, більше 120 класів і близько 700 підкласів. Подальша дробова деталізація МПК містить близько 7000 груп і близько 60 000 підгруп.

Кожен розділ позначено великою латинською літерою від А до Н [3].

Назва розділу – назва розділу досить широко описує зміст розділу. Вісім розділів мають такі назви:

А – задоволення життєвих потреб людини;

В – виконання операцій, транспортування;

С – хімія, металургія;

Д – текстиль, папір;

Е – будівництво;

Ф – Механіка, освітлювання, опалення; зброя і боєприпаси; підривні роботи;

Г – Фізика;

Н – Електрика.

Необхідно відзначити, що класифікація має одночасно предметний і функціональний поділ, тому можливо об'єкт патентного пошуку класифікувати відразу за двома і більше розділами.

Кожен розділ ділиться на класи. Класи є другим рівнем ієрархії МПК. Індекс класу складається з індексу розділу і двозначного числа. Заголовок класу відображає зміст класу.

H01 – Основні електричні елементи

H02 – Генерування, перетворювання або розподіляння електричної енергії

H03 – Електронні схеми загального

H04 – Техніка електричного зв'язку

H05 – Засоби електротехніки, не охоплені іншими класами

H99 – Об'єкти, не охоплені іншими класами цього розділу.

Отже, індекс класу складається з індексу розділу, після якого стоять дві цифри.

Класи поділяються на підкласи, які позначаються приголосними великими літерами латинського алфавіту: B, C, D, F, G...

Індекс підкласу складається з індексу класу і великої літери латинського алфавіту, наприклад: H01C – Резистори; H01F – Магніти; Котушки індуктивності; Трансформатори...

Кожен підклас поділено на дрібніші частини, так звані «групи», які є або основними групами (тобто четвертим рівнем ієрархії МПК), або підгрупами (тобто нижчим ієрархічним рівнем, що залежить від рівня основної групи МПК).

Індекс групи МПК складається з індексу підкласу, за яким слідують два числа, розділені похилою рисою. Індекс основної групи складається з індексу підкласу, за яким слідує одно - дво- або тризначне число, скісна риска та два нулі. Заголовок основної групи точно визначає область техніки, яка вважається доцільною для проведення пошуку.

Підгрупи утворюють рубрики, підпорядковані основній групі. Індекс підгрупи складається з індексу підкласу, за яким слідує одно - дво- або

тризначне число основної групи, якій підпорядкована дана підгрупа, скісна риска і, принаймні, дві цифри, окрім 00.

Текст підгрупи розуміється завжди в межах обсягу її основної групи і точно визначає тематичну область, яка вважається найбільш доцільною для проведення пошуку. Перед текстом підгрупи ставиться одна або більше крапок, які визначають ступінь її підпорядкованості, тобто вказують на те, що підгрупа є рубрикою, підпорядкованою найближчій вищестоячій рубриці, надрукованої з меншим зрушенням, тобто має на одну крапку менше.

Наприклад, група : H01C 3/00 – Нерегульовані металеві резистори, виготовлені з дроту або пласкої стрічки.

Підгрупа: H01C 3/02 – пристосовані або сконструйовані для зменшування самоіндукції, ємності або коливання частот. Тобто, підгрупа H01C 3/02 вказує, що це є – нерегульовані металеві резистори, пристосовані або сконструйовані для зменшування самоіндукції, ємності або коливання частот.

Назва підгрупи точно визначає галузь об'єкта винаходу в рамках її основної групи, що вважається корисним для пошуку.

Отже, повний класифікаційний індекс згідно МПК складається з індексів, що представляють розділ, клас, підклас та основну групу або підгрупу. Наприклад : H01C 3/06 гнучкі або складані резистори, які деталізують основну групу H01C 3/00 – Нерегульовані металеві резистори.

Таким чином, повний класифікаційний індекс складається з комбінації символів, що використовуються для позначення розділу H, класу H01, підкласу H01C і основної групи H01C 3/00 та підгрупи H01C 3/06.

Структура відображає поєднання двох основних принципів, покладених в МПК: принцип тотожності функцій і предметно-тематичний.

МПК є ефективним пошуковим інструментом, так як охоплює всі галузі знань, об'єкти яких можуть підлягати правовій охороні патентними документами, і полегшує доступ до технічної та правової інформації, що міститься в них [4,5].

Україна приєднається до Страсбурзької угоди про міжнародну патентну класифікацію 17 грудня 2008. Верховна Рада України ухвалила Закон «Про приєднання України до Страсбурзької угоди про Міжнародну патентну класифікацію». Як зазначається у пояснювальній записці до закону, приєднання України до угоди дозволить забезпечити повноцінне функціонування державної системи охорони інтелектуальної власності на рівні розвинутих країн, оскільки сторонами угоди є 57 країн. Крім того, Україна тепер має можливість впливати на процес удосконалення Міжнародної патентної класифікації.

Список використаних джерел:

1. Страсбурзька угода про міжнародну патентну класифікацію від 24 березня 1971 року – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/999._
2. Міжнародна патентна класифікація (Версія 2020 р.). Довідник. – <https://base.uipv.org/mpk2009/index.html?level=c&version=2>
3. Міжнародна патентна класифікація (МПК-2020.01) – <https://base.uipv.org/mpk2009/index.html?level=c&version=2>
4. Міжнародна патентна класифікація на сучасному етапі розвитку технологій. – Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності». Відділення патентно-інформаційних послуг, консультацій та сприяння інноваційній діяльності. – <http://iii.ua/uk/news/mizhnarodna-patentna-klasifikaciya-na-suchasnomu-etapi-rozvitku-tehnologiy>.
5. Международная классификация изобретений, назначение и особенности применения в изобретательской деятельности – Канал ресурсов бизнеса. <https://krb.in.ua/?p=4403>
6. Лузан А. В. Міжнародна патентна класифікація та її значення для вдосконалення системи цивільно-правової охорони винаходів в Україні. Проблеми гармонізації законодавства України з питань інтелектуальної власності до законодавства Європейського Союзу: зб. наукових праць II Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених та студентів з проблем інтелектуальної власності (м. Київ, 19 вер. 2014 р.). – Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2014. С. 99–102.